

IZJAVA ZA JAVNOST

GRADBENIKI IN INŽENIRJI NA OKROGLI MIZI O UČINKOVITEJŠI (JAVNI) GRADNJI

Država naj v nove koncepte zakonodaje in organiziranosti za učinkovitejše izvajanje javnih investicij in graditve vključi stroko

Gornja Radgona, 31. marec 2009 – Še pred otvoritvijo sejma Megra sta Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) in Inženirska zbornica Slovenije (IZS) organizirali okroglo mizo o dilemah in izzivih učinkovitosti graditve, zlasti javnih gradenj. Zbralo se je preko 70 udeležencev, predstavnikov gradbene in inženirske dejavnosti ter vrsta pooblaščenih inženirjev, ki so podprli prizadevanja organizatorjev okrogle mize za ureditev področja graditve. Na okroglo mizo ni bilo vabljenih predstavnikov Ministrstva za okolje in prostor, odzvala pa sta se v.d. generalnega direktorja za železnice in žičnice mag. Ljubo Žerak in v.d. generalnega direktorja za ceste dr. Peter Gašperšič, oba z Ministrstva za promet.

Slabih praks načrtovanja in izgradnje javnih objektov, ovir in nedopustnih praks v graditeljstvu je preveč. Posledice pomanjkljive zakonodaje in organiziranosti za načrtovanje, gradnjo in kompetenten nadzor nad gradnjo objektov, še posebej javnih stavb in infrastrukture, s tem povezano neoptimalno financiranje javnih gradenj, nedopustno škodujejo gospodarstvu in stroki in resno ovirajo bodoči razvoj.

Država mora področje graditve urediti celovito. Trenutno sodi v pristojnost petih ministrstev in upravnih enot. Potrebno je vzpostaviti Direktorat za graditev, ki bi združeval sistemsko ureditev področja graditve s področji javnega naročanja, izdajanja tehnične zakonodaje in gradbenih dovoljenj ter skrbel za skladnost gradbenih proizvodov in učinkovito rabo energije. Nujno je preučiti izvajanje vseh državnih javnih investicij v eni organizacijski enoti (npr. Agencija za javne gradnje). Podobne rešitve v organizaciji v državni upravi imajo skoraj vse države EU.

Kriza je močno prizadela širši sektor graditeljstva, saj je po podatkih za mesec januar 2009 vrednost gradbenih del upadla za več kot 26 % v primerjavi z decembrom 2008 oz. 20% v primerjavi z januarjem 2008, največ na področju stanovanjske gradnje (29,8%). Pri tem so čezsektorski učinki na ostale gospodarske panoge več kot podvojeni.

Za pospeševanje javnih gradenj kot enega izmed ukrepov za ponovno ožvitev gospodarske rasti je izjemnega pomena, da se odpravijo sistemske pomanjkljivosti in napake, ki lahko močno ovirajo učinkovito realizacijo teh ukrepov. Gre zlasti za Zakon o graditvi objektov in Zakon o prostorskem načrtovanju, ki sta neusklajena s podzakonskimi akti, z Zakonom o varstvu okolja, Zakonom o vodah, z Zakonom o javnem naročanju ter za zastarele tehnične predpise in standarde.

Organiziranost na državnem in lokalnem nivoju, ki to področje ureja, je po mnenju vseh udeležencev neustrezna. Kljub večletnim opozorilom in zahtevam resorska organiziranost ne odraža pomena dejavnosti graditeljstva, zato je kadrovsko osiromašena, z velikimi primanjkljaji znanja na vseh nivojih javnega sektorja.

Udeležence okrogle mize sta uvodoma pozdravila generalni direktor GZS, **mag. Samo Hribar Milič** in predsednik IZS, **mag. Črtomir Remec**.

Mag. Samo Hribar Milič, generalni direktor GZS, je uvodoma poudaril, da je v času krize posebej pomembno, da država zagotovi jasno strategijo razvoja, ki bo smernica za gospodarstvo, tudi graditev, za naložbe v nove tehnologije in nova znanja, za razvoj. Poudaril je pomen konkurenčne zakonodaje, kot na primer s področja javnih naročil, ki mora pospeševati, ne pa zavirati procesa gradnje. Na državo je naslovil apel za deblokado kreditnega krča, s čemer bi številna podjetja z neporavnanimi terjatvami svojih kupcev, naročnikov del, lahko ostala poslovno aktivna.

Alenka Avberšek, izvršna direktorica za zakonodaje in politike na GZS, ki je vodila okroglo mizo, je poudarila, da mora država za vse izvajalce, ki sodelujejo pri graditvi, posebej javni, z zakonodajo zagotoviti konkurenčne pogoje za delo in pošteno konkurenco. V to sodi tudi zgodnje vključevanje stroke v nastajanje zakonodaje in preverjanje njenih učinkov na gospodarstvo – kot so poudarili tudi vsi sogovorniki omizja. *»Tak postopek bi preprečil slepo sledenje ali celo preseganje evropskih direktiv. Preprečil bi spremembe ali poenostavitve pod naslovom odprave administrativnih ovir v zakonodaji za vsako ceno, ne glede na vpliv teh spremembe na kakovost gradnje«*, je še dodala. Zato se na Vlado naslavlja poziv, da to prakso uvede kot del protikriznih ukrepov, ki bo tudi v Sloveniji uveljavila delovanje javne uprave po načelih *Smernic za boljšo zakonodajo*.

Mag. Črtomir Remec, predsednik IZS, je izpostavil, da je pomanjkljiva gradbena zakonodaja bolj namenjena upravnemu postopku kot gradnji in uporabi objekta, ter ni povezave z zakonom o javnem naročanju. Potrebna je novelacija Zakona o graditvi objektov, ki mora biti usklajen z EU direktivama o storitvah in poklicnih kvalifikacijah in uskladitev podzakonskih aktov – predvsem Pravilnika o projektni dokumentaciji. *»Država mora sprejeti koncept učinkovitega izvajanja javnih investicij, ki mora temeljiti na projektni nalogi, na odgovornemu vodji investicije, na učinkovitem nadzoru. Gradnja mora biti okolju prijazna in energetsko učinkovita«*, je dodal Remec in opozoril na posledice stanja, ko za investicije ni celovitih programskih zasnov, ko so merila za izbor rešitev in izvajalcev neustrezna, organizacija in vodenje projektov slaba, za posledice napak pa nihče ne odgovarja. Posebej je izpostavil stališče Evropske komisije, ki v zbornicah ne vidi nepotrebne subjektu, ampak konstruktivnega partnerja za ureditev tega področja. Črtomir Remec je predstavil tudi vrsto oblik za informiranje in izobraževanje, ki jih za svoje člane izvaja IZS, med njimi posebej izobraževanje pooblaščenih inženirjev - Program Akademije IZS 2009.

Borut Gržinič, direktor GZS ZGIGM, je v predstavitvi negativnih trendov v dejavnostih gradbeništva, ter kratkoročnih in dolgoročnih ukrepov za ponovno oživljanje dejavnosti izpostavil nujnost uvajanja javno zasebnega partnerstva tako za stanovanjsko gradnjo kot za izgradnjo in obnovo (energetsko učinkovito) domov za starejše in študente. Od pomanjkljivosti gradbene zakonodaje je izpostavil primer neusklajenosti med posameznimi akti ter na neusklajenosti med gradbeno in okoljsko zakonodajo. Primer nedopustne prakse so standardi s področja projektiranja (EUROCODE) in gradbenih materialov (za CE znak), s katerimi zakonodaja od projektantov in proizvajalcev gradbenih materialov zahteva njihovo dosledno upoštevanje, niso pa dosegljivi v slovenskem jeziku. *»Zahtevamo, da se takoj pripravi program prevodov vseh obveznih standardov in zagotovi bistven popust pri nakupu le-teh«* je zaključil ob odobravanju vseh prisotnih.

Mag. Vekoslav Korošec, direktor GZS-Združenja za inženiring in Združenja za svetovalni inženiring, je izpostavil predolgo umeščanje gradbenih objektov v prostor ter dejstvo, da se pri zboru izvajalcev javnih naročil še vedno upošteva kriterij najnižje cene, ne pa t.i. *»Quality Based Selection«*, izbira na osnovi kakovosti. Predlagal je aktivno vključevanje svetovalne inženirske stroke v načrtovanje ter izvajanje nadzora, zlasti javnih gradenj, ter pomen strokovne okrepitve investitorjev oz. angažiranja usposobljenih svetovalnih inženirjev. Nujno je torej izobraževanje vseh udeležencev investicijskega procesa o dobrih praksah FIDIC in EFCA, ki jih izvaja GZS Združenje za inženiring. *»Kakovost, izpolnjevanje rokov in izvedba v okviru predvidene cene morajo postati vrednota, kršitelji – izvajalci ali naročniki, pa sankcionirani«*, je še dodal ter opozoril na to, da bi morale biti v razpisnih pogojih dosledneje upoštevane pozitivne in negativne reference izvajalcev.

Dr. Branko Zadnik, predsednik IZS - UO MSG, je predstavil sestavo in pomanjkljivosti projektne dokumentacije, ki jo danes predpisuje ZGO in Pravilnik o projektni dokumentaciji. Poudaril je neuspešna prizadevanja IZS za tvorno sodelovanje z MOP že pri pripravi predpisov. »*Slabe predpriprave za gradnjo (premalo ali nestrokovno premišljena in še neobvezna projektna naloga), naknadna spreminjanja obsega in kvalitete objekta med gradnjo zaradi slabe razpisne dokumentacije, so do sedaj v Sloveniji po nepotrebnem zahtevale že zelo velike vsote davkoplachevalskega denarja. Z relativno enostavnimi organizacijskimi potezami angažiranja "pooblaščenih investitorjev" s primernimi pooblastili na strani investitorja bi se dosegla popolnoma druga (višja) kvaliteta dela*«, je zaključil.

Mirt Martelanc je kot predsednik Komisije IZS za dobro prakso opredelil pojem dobre prakse: "*Daljši čas načrtovati, kratek čas graditi in ne prekoračiti investicijskih stroškov. Investirani čas za pripravo in projektiranje, kakor tudi stroški za strokovnjake se v praksi vedno izplačajo*". Izpostavil je nujnost, da investitor pred pričetkom projekta imenuje vodjo projekta z ustrežno izobrazbo, delovnimi izkušnjami in referencami, ter pomen izdelave in spremljanja finančnega in terminskega plana. Projektna dokumentacija mora biti recenzirana in potrjena s strani investitorja pred pričetkom gradnje. Vse pogodbe v vseh fazah priprave in izvedbe projekta morajo biti popolne in natančne, še posebno, če so sestavni del razpisne dokumentacije javnih natečajev za oddajo del. To omogoča učinkovite in kakovostne odločitve, prinaša konkurenčne prednosti in primerljivost ponudbenih cen in zahteva visok nivo angažiranja vseh udeležencev pri organizaciji in koordinaciji izvedbe projekta.

V prekratki razpravi so udeleženci soglašali z zaključki in predlogi. Ob tem je **Metod Di Batista**, GZS ZING, izpostavil predolge postopke umeščanja objektov v prostor. Primerljivi postopki za zahtevne inženirske objekte v Nemčiji največ 2 leti, za razliko od petletne slovenske prakse, od ideje do Uredbe o lokacijskem načrtu.

Pooblaščen inženir **Franc Avšič** je soglašal s svojim predhodnikom in med drugim podal tudi konkreten primer predolgega umeščanja vodnega nasipa v prostor.

Danijel Magajne, pooblaščen inženir gradbeništva, je izpostavil, da bomo v krizi gradili manj, zato pa z več znanja, z več razmišljanja in pogumno. Rešitve bodo tako bolj premišljene in optimalnejše ter posledično bolj ekonomične. Prepreka takšnemu pristopu pa ne sme biti kriterij najnižje cene.

Lastnik projektivnega podjetja in pooblaščen inženir gradbeništva **Peter Frelih** je predstavil konkreten primer prispelih ponudb na javni razpis za izdelavo projektne dokumentacije za bolnišnico z investicijsko vrednostjo 8 milijonov EUR. Prispеле ponudbe so se gibale v rangu od 90.000 do 600.000 EUR, kar je od 1,1 do 7,5% investicijske vrednosti. Opozoril je, da se za najnižjo ponujeno ceno ne da izdelati kakovostne projektne dokumentacije, ki je bila predmet razpisa, a da je investitor izbral prav tega ponudnika. Opozoril je tudi, da so zadnje spremembe gradbene zakonodaje s ciljem poenostavitve upravnih postopkov, v praksi povzročile samo še dodatne težave investitorjem in projektantom pri pridobivanju gradbenih dovoljenj.

V.d. generalnega direktorja direktorata za ceste na Ministrstvu za promet, **dr. Peter Gašperšič**, se je strinjal s potrebo po vzpostavitvi učinkovitega sistema vodenja javnih investicij, s poudarkom na stroki in osebni odgovornosti. Stroko, zbornice, je pozval, da pripravijo usklajene predloge za spremembo zakonodaje. Za pripravo sprememb si je treba vzeti potreben čas, izdelati analize in vnaprej oceniti učinke, torej po principih dobre projektne prakse v graditeljstvu.

V.d. generalnega direktorja direktorata za železnice in žičnice na Ministrstvu za promet, **mag. Ljubo Žerak**, je predstavil namere državnih vlaganj v železniško infrastrukturo v prihodnjih letih, ki bodo omogočila nadaljnji razvoj slovenskega gradbeništva.

Ob zaključku je bilo vsem posredovano vabilo na širši posvet, ki ga bosta GZS in IZS organizirali skupaj, k sodelovanju pa povabili tudi Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije.

Več informacij: GZS: www.gzs.si in IZS: www.izs.si